

# Statenbrief

## Informatie

**Datum**

5 oktober 2022

**Zaaknummer**

2020-003057

**Inlichtingen bij**

Provincieloket

026 359 99 99

[post@gelderland.nl](mailto:post@gelderland.nl)

**Blad**

1 van 5

**Onderwerp**

Tussenbalans Regionale Energiestrategieën

**Beleidsprogramma**

- Klimaat

**Ambitie**

- Ambitie 2 Duurzaam

**Portefeuillehouder**

Jan van der Meer

## 1 Kern van deze Statenbrief

We informeren u over de voortgang van de realisatie van de 6 Gelderse Regionale Energie Strategieën.

## 2 Waarom ontvangt u deze Statenbrief?

Tijdens de oordeelsvorming op 1 december 2021 over de RES Achterhoek en Cleantech Regio hebben wij u toegezegd u medio 2022 te informeren over de voortgang van de 6 Gelderse RES'en. Hierbij nemen we de landelijke ontwikkelingen mee.

## 3 Hoe bent u eerder betrokken?

- Op 7 juli 2021 heeft u de RES 1.0 van de RES-regio's Arnhem-Nijmegen (nu Groene Metropool Regio Arnhem Nijmegen), Foodvalley, Noord-Veluwe en Fruitdelta Rivierenland vastgesteld, [PS2021-331](#).
- Op 15 december 2021 heeft u de RES 1.0 van de RES-regio's Cleantech en Achterhoek vastgesteld, [PS2021-762](#).
- U heeft moties ingediend. Onze reactie hierop hebben we u toegestuurd, [PS2021-868](#).
- Wij hebben u geïnformeerd over onze ondersteuning aan gemeenten bij windenergieprojecten [PS2022-187](#).

## 4 Samenvatting

Wat nu nog op papier staat als ambitie om te realiseren in de Regionale Energie Strategieën moet zo snel mogelijk uitgevoerd worden. Daarnaast moeten er meer windturbines worden gebouwd voor een efficiënt gebruik van de energie netinfrastructuur en het beperken van maatschappelijke kosten. Dat is onze belangrijkste conclusie op basis van de tussenrapportage RES.

Op dit moment is ongeveer 20% van het totale doel gerealiseerd. Aan 25% wordt gewerkt en 55% is nog op papier. Dit betekent dat de uitvoering trager gaat dan noodzakelijk is. Dit heeft verschillende oorzaken. De gemeenteraadsverkiezingen, het wegvallen van de normen voor windenergie en

capaciteitsproblemen op het elektriciteitsnet. Het Planbureau voor de Leefomgeving heeft op 7 juli 2022 een [landelijk overzicht](#) gepubliceerd. Dit overzicht laat zien dat de trage uitvoering niet alleen speelt in Gelderland maar ook in de rest van het land.

## 5 Informatie

### 5.1 Ontwikkelingen eerste helft 2022

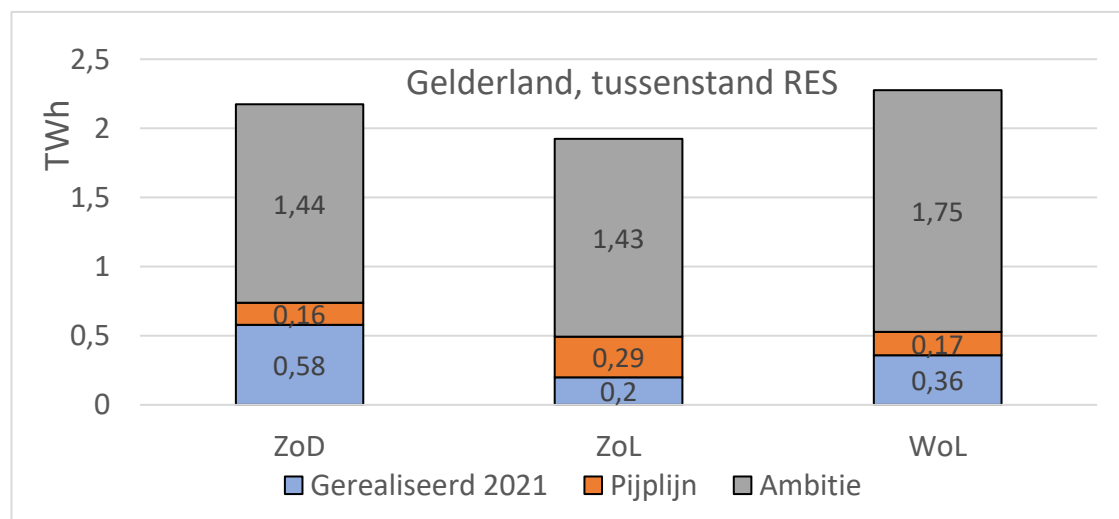
De Regionale Energie Strategieën 1.0 zijn vastgesteld door gemeenteraden, besturen van Waterschappen en uw Staten. Daarna verschoof de focus naar uitvoeren. Er zijn windparken en zonnenvelden gebouwd, maar de uitvoering is vertraagd. Hier zijn verschillende redenen voor:

- formatieproces gemeenten en continuïteit van de werkorganisatie van de regio's
- normenkader windenergie
- netcongestie
- weerstand omwonenden en weerstand van bestuurders

In bijlage 1 gaan we verder op deze redenen in.

### 5.2 Stand van zaken

In bijlage 2 tot en met 7 treft u per regio de stand van zaken aan van de ontwikkelingen. Gezamenlijk wordt er 6,5 TWh aan hernieuwbare energieprojecten geboden. Dit is inclusief het Utrechtse deel van regio Foodvalley. Hiervan is circa 20% gerealiseerd, zit circa 25% in de pijplijn en is 55% op papier, zie de volgende figuur.



Toelichting bij figuur

- Gebruikte cijfers zijn afkomstig uit of afgeleid van de Regionale klimaatmonitor database (<https://klimaatmonitor.databank.nl/dashboard/dashboard>)
- ZoD=zon op dak, ZoL=zon op land, WoL=wind op land
- Pijplijn is gebaseerd op nog niet gerealiseerde SDE toekenningen waarbij is gecorrigeerd voor realisatiegraad (zon:55% en wind:95%, o.b.v. PBL monitor RES1.0).

- Opgeteld valt het totaal lager uit dan 6,5TWH. Dat komt omdat de Achterhoek voor een deel het plan niet onderverdeeld heeft in zon op land of windenergie.

**De beschikbare tijd is krap**

In het Klimaatakkoord staat dat de vergunningen uiterlijk 1-1-2025 verleend moeten zijn. Dat heeft te maken met de tijd die nodig is voor de bouw van een windpark. In bijlage 8 staan de doorlooptijden voor windprojecten. Tot 2025 is *minimaal* 2 tot 3 jaar nodig voor het verlenen van de vergunning. Dat kan alleen als er niets tegen zit en alle besluiten zonder problemen genomen worden. Dat is niet de huidige praktijk. Bovendien doet een initiatiefnemer eerst vooronderzoeken en wordt de omgeving betrokken voordat een vergunningsverzoek bij het bevoegd gezag wordt ingediend.

Voor een zonnepark is minder tijd nodig, omdat er geen milieu-effectrapportage opgesteld hoeft te worden en zonneparken sneller gebouwd kunnen worden. Vanwege een efficiënte aansluiting op het elektriciteitsnet is het belangrijk dat de ontwikkeling van zonne- en windenergie in relatie met elkaar gebeurt en dat hierin een goede balans wordt bereikt.

**Duurzame warmte**

In de RES 1.0 staat een inventarisatie van bovenregionale warmtebronnen: de Regionale Structuur Warmte (RSW). Gemeenten moeten in regionaal verband afspraken gaan maken wie en hoe we gebruik gaan maken van deze warmtebronnen. En hoe we ervoor zorgen dat er genoeg warmte aangeboden wordt. We zien dat niet iedere regio de plannen hiervoor klaar heeft, zie bijlage 2 tot en met 7.

**Gemeentelijk beleid**

In het Klimaatakkoord is afgesproken dat de RES afspraken worden vastgelegd in het beleid van gemeenten en provincies. Op dit moment onderzoeken we in hoeverre gemeenten de RES afspraken hebben opgenomen in hun omgevingsbeleid. Het tussenresultaat ziet er als volgt uit:

- ca. 52% van de gemeenten hebben beleid dat aansluit op de afspraken in de RES
- ca. 42% procent van de gemeenten zijn nog niet gestart met een beleidsproces
- ca. 4% van de gemeenten hebben beleid dat strijdig is met de RES afspraken.

De definitieve resultaten van het onderzoek delen we later met u.

**5.3 Doorkijk haalbaarheid RES doelen**

De grote hoeveelheid projecten die nog in de ambitiefase zit, de lange doorlooptijden voor de projecten en het beperkt aantal gemeenten met beleid dat bij de uitvoering past, laat zien dat er genoeg werk te doen is. Binnen de RES regio's zetten wij ons in om daar waar mogelijk processen te versnellen. We gaan de RES borgen in ons beleid. Het beleidsinstrument dat we hiervoor willen gebruiken zal passen bij de rol die nodig is om de ambities in de RES (tijdig) te kunnen realiseren. We bereiden op dit moment een voorstel voor met welk instrument we dat willen doen. Dit voorstel leggen we u dit jaar voor.

De monitor van de voortgang RES 1-7-2023 is een belangrijk moment voor ons om onze rol te heroverwegen als de voortgang verder achter blijft en doelbereik, namelijk de realisatie van zonne- en windenergieprojecten, in 2030 in gevaar komt.

#### **5.4 Toekomstige ontwikkelingen die invloed hebben**

De haalbaarheid van de doelen is, naast hiervoor genoemde punten, ook nog afhankelijk van toekomstige ontwikkelingen:

- het handelingsperspectief voor windenergie rondom de Veluwe
- het bevoegd gezag voor windprojecten
- de ontwikkeling van Smart Energy Hubs
- de samenhang met de grote ruimtelijke opgaven in Gelderland
- een eventueel nieuw landelijk doel voor hernieuwbare energie op land
- de plan-MER voor de RES

In bijlage 1 worden deze ontwikkelingen toegelicht.

#### **6 Planning en control**

Niet van toepassing.

#### **7 Participatie en communicatie**

We bespreken de komende maanden de tussenrapportage met de RES regio's.

#### **8 Vervolg**

De volgende rapportage over de voortgang is volgens afspraak medio 2023.

**Datum**

5 oktober 2022

**Zaaknummer**

2020-003057

**Blad**

5 van 5

Gedeputeerde Staten van Gelderland  
John Berends - Commissaris van de Koning  
Miriam Nienhuis-van Doremaele - Secretaris

**Bijlage(n)**

- Bijlage 1: verdere toelichting
- Bijlage 2: stand van zaken Achterhoek
- Bijlage 3: stand van zaken Cleantech Regio
- Bijlage 4: stand van zaken Foodvalley
- Bijlage 5: stand van zaken Fruitdelta Rivierenland
- Bijlage 6: stand van zaken Groene Metropool Regio Arnhem Nijmegen
- Bijlage 7: stand van zaken Noord Veluwe
- Bijlage 8: tijdslijn
- Bijlage 9: ervaringen windladder
- Bijlage 10: ontwikkelingen bij het rijk

## Onderwerp

Stand van zaken Noord-Veluwe

## Portefeuillehouder

Jan van der Meer

## 1 Stand van zaken Noord-Veluwe

### 1.1 Voortgang uitvoering projecten

De regio Noord-Veluwe heeft in de Regionale Energiestrategie (RES) 1.0 een bod van 0,53 terawattuur (TWh) per jaar in 2030 vastgesteld.

De regio heeft als onderdeel hiervan 0,22 TWh voor Wind op Land vastgesteld, bestaande uit drie windparken. Windpark Hattermerbroek (0,039 TWh) is vorig jaar officieel geopend en windpark Lorentz (Harderwijk, 0,031 TWh) ligt momenteel voor bij de Raad van State. Met het windpark Horst en Telgt (Ermelo en Putten) zou het bod voor Wind op Land gehaald kunnen worden en daarmee loopt de regio betreffende de realisatie van windenergie op schema. Dit is onder andere afhankelijk van de uitwerking van het handelingsperspectief voor windenergie op en rondom de Veluwe. De provincie Gelderland is voor dit laatste windpark bezig met de voorbereiding van een provinciaal inpassingsplan.

Voor zowel Zon op Land als Zon op Dak heeft de regio Noord-Veluwe een flink ambitiedeel te realiseren. Voor Zon op Land is in de klimaatmonitor 0% gerealiseerd en zit er 0,02 TWh (15% van het bod) in de pijplijn. De regio heeft nog 85% te realiseren voor het behalen van de ambitie voor Zon op Land. Voor Zon op Dak is er 26% van het bod gerealiseerd en zit er nog 4% van het bod in de pijplijn. De regio heeft nog 70% te realiseren voordat het bod wordt behaald. De regio zet extra in op het verder uitwerken van de gebiedsgerichte aanpak en zonne-energie in de landgoederenzone, op bedrijventerreinen en op de daken van defensieterreinen.

### 1.2 Borgen RES in gemeentelijk beleid

#### 1.2.1 Windenergie

Het opwekken van windenergie is met het oog op de Veluwse natuur (Natura2000) een uitdaging. Meerdere gemeenten benoemen dat nader onderzoek de precieze mogelijkheden voor windenergie in dit gebied moet aantonen. Dit staat ook zo omschreven in de RES 1.0. Een gemeente benoemt daarnaast dat zij terughoudend is tegenover het plaatsen van (solitaire) windturbines in verband met de visuele effecten op het landschap. Sommige zoekgebieden uit de RES liggen in meerdere gemeenten, gemeenten geven aan dit in gezamenlijkheid verder op te willen pakken. Een gemeente heeft samen met het waterschap een initiatief ontwikkeld voor windturbines. In verband met hoogtebeperkingen vanwege de nabijheid van vliegveld Lelystad is er voorgesteld om een maximale tiphoogte van 146 meter aan te

**Datum**

5 oktober 2022

**Zaaknummer**

2020-003057

**Blad**

2 van 3

houden. Bij een ander zoekgebied wordt erop gewezen dat de Provincie bevoegd gezag is. Een gemeente geeft aan dat er geen RES-zoekgebied binnen de gemeente is opgenomen. Wel benoemt de gemeente dat er vanuit de plan-MER geen geschikte locaties voor windturbines zijn.

### 1.2.2 Zonne-energie

Het uitgangspunt voor zonne-energie in Noord-Veluwe is de Gelderse zonneladder, die in de RES 1.0 verder is uitgewerkt. Zon op landbouwgrond wordt niet volledig uitgesloten, maar hiervoor is wel maatwerk en een gebiedsgerichte aanpak waarin andere gebiedsopgaven worden meegewogen nodig. De RES 1.0 zet nadrukkelijk in op het benutten van grote daken (en zon langs infrastructuur). Ter illustratie, een gemeente heeft bij het vaststellen van de RES benoemd dat zij streeft om alle daken van geschikte gebouwen te benutten en 50% energie te willen besparen. Het resterende gedeelte kan opgewekt worden met zon op land. Vier gemeenten geven aan dat er ruimte is voor zonne-energie en lichten in de stukken toe hoe dit vorm krijgt in beleid. Een gemeente geeft aan dat alle gebieden in de gemeente die niet door regelgeving en beleid zijn uitgesloten mogelijk kansrijk zijn. In een andere gemeente is er vanuit provinciaal beleid alleen een mogelijkheid voor zonnevelden onder voorwaarden in een bepaald gebied. De gemeente hanteert verschillende voorwaarden waaronder een maximum van 2 hectare per zonnenveld en beoordeelt initiatieven afzonderlijk. Daarnaast is er een gemeente die aangeeft al een paar zonnevelden in de gemeente te hebben en voorlopig geen nieuwe initiatieven voor zon en wind in behandeling te nemen. Eerst wordt er een beleidskader voor duurzame energie opgesteld. Ook een andere gemeente heeft nog geen concreet beleid om zon en wind tot uitvoering te brengen. In de omgevingsvisie is wel benoemd dat er onder voorwaarden meegewerkt kan worden aan een initiatief. Tot slot is er een gemeente die een kwantitatieve ambitie geeft, maar verder is er (nog) niet veel informatie voorhanden hoe zich dit vertaalt in beleid en waar de mogelijkheden in de gemeente liggen.

## 1.3 Wat loopt goed en waar zitten knelpunten

### 1.3.1 Bestuurlijk draagvlak en regionale samenwerking

De nieuwe colleges van de gemeenten in de regio Noord-Veluwe werken in de stuurgroep en via een ambtelijke werkgroep samen aan de RES 2.0.

In de coalitieprogramma's van de gemeenten in de regio Noord-Veluwe worden de energie- en klimaatdoelstellingen onderstreept. Gemeenten geven hierin aan zelf aan de slag te willen om de doelstellingen te behalen en ook in te zetten op samenwerking met omliggende gemeenten. In twee coalitieprogramma's zijn beperkingen opgenomen voor zonne-energie op land, specifiek gericht tegen zonnevelden op landbouwgrond. In de RES 1.0 zijn echter in beide gemeenten zoekgebieden voor zonnevelden opgenomen. In de RES 1.0 zijn voor alle gemeenten in de regio Noord-Veluwe een ambitie bod en reëel bod in TWh weergegeven. Als deze ambities per gemeente gehaald worden wordt het gezamenlijke regionale bod gehaald.

### 1.3.2 Programmering t.b.v. de energie-infrastructuur

Op een aantal plaatsen in de regio Noord-Veluwe is het energienet nog niet toegerust op het aansluiten van de gewenste hoeveelheid duurzame energie. De regio kijkt samen met de provincie, gemeenten en de

**Datum**

5 oktober 2022

**Zaaknummer**

2020-003057

**Blad**

3 van 3

netbeheerder naar (innovatieve) oplossingen zoals Smart Energy Hubs<sup>1</sup>, Living Labs<sup>2</sup>, flexibiliteitsopties en energieopslag. Daarnaast pakt de provincie een sterkere rol met de aanpak GEIS (Gelderse Energie Infrastructuur) waarin naast innovatieve oplossingen ook integraal geprogrammeerd gaat worden.

### 1.3.3 Concretisering zoekgebieden

In de regio Noord-Veluwe zijn 3 zoekgebieden voor windenergie aangewezen. Windpark Hattermerbroek is gerealiseerd, windpark Lorentz ligt voor bij de Raad van State en voor windpark Horst en Telgt bereidt de provincie Gelderland een inpassingsplan voor. Het concretiseren van het onderzoeksgebied Veluwemeerkust voor windenergie staat voorlopig in de wachtstand na de 'EN-EN' denkrichting van het handelingsperspectief van GS. Pas na de uitkomst van onderzoek naar aanvullende mitigerende maatregelen (circa 2025) kan in het gebied onderzocht worden of, en zo ja hoe, windenergie gerealiseerd zou kunnen worden.

In de RES 1.0 is afgesproken om de zoekgebieden voor zon via integrale gebiedsgerichte aanpakken te concretiseren. Dergelijke gebieden zijn bijvoorbeeld bedrijventerreinen of landgoederen. Daarin worden naast de energieopgaven ook andere opgaven integraal afgewogen. Als uitwerking van de RES 1.0 worden er per gebied een passend proces en werkorganisatie ingericht om een gebiedsplan te maken. De gemeenten zijn hiervoor zelf verantwoordelijk en de regio en provincie ondersteunen.

### 1.3.4 Plan van aanpak zon op dak

De RES-regio Noord-Veluwe heeft een projectleider Zon op Dak/Smart Energy Hubs aangenomen om vaart te maken met het aanleggen van zonne-energie op grote daken door het ontwikkelen van een uitvoeringsstrategie Zon op Dak. Smart Energy Hubs kunnen mogelijk een deel van de problemen door netcongestie verlichten. Gemeenten in de regio Noord-Veluwe besteden specifiek extra aandacht aan Zon op Dak bij bedrijventerreinen, omdat hier vaak organisatiekracht zit en een groot oppervlakte kan worden benut. Provincie Gelderland ondersteunt hierbij.

### 1.3.5 Uitwerken RSW in projecten

In de Regionale Structuur Warmte (RSW) 1.0 van Noord-Veluwe is vastgesteld dat er binnen de regio weinig tot geen beschikbare regionale warmtebronnen zijn. Uit het potentieonderzoek naar geothermie in de provincie Gelderland komt naar voren dat er mogelijkheden zijn voor ondiepe geothermie langs de Veluwemeerkust en mogelijkheden voor diepe geothermie in het noorden van de regio Noord-Veluwe. De bronnen dienen voor realisatie gekoppeld te kunnen worden aan een cluster met voldoende warmtevraag. De meest voor de hand liggende optie voor de verwarming van veel gebouwen gaat all-electric zijn in deze regio. Dat gaat op zijn beurt een grote impact hebben op het elektriciteitsnet van de regio. In het kader van de RES 2.0 wordt de RSW geactualiseerd.

---

<sup>1</sup> Smart Energy Hubs zijn slimme decentrale energiesystemen waar lokaal duurzame energie wordt geproduceerd, opgeslagen en toegepast.

<sup>2</sup> Een living lab bevindt zich op een afgebakende locatie waarin verschillende partijen gezamenlijk werken aan een innovatieve oplossing in een levensechte setting.